

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceni poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140 — K letno. Posamezna številka po K 2 —.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 50 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostopne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 2 K — vin. dvakrat . . . 1 — 50 za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 60 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjenišva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, VII., Celovška cesta 33/I.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tije so proste poštne.

Načelno stališče.

Na seji širšega sosveta UJU je predsednik društva učiteljstva meščanskih šol tov. D. H. izjavil, da je moj članek »UJU in društvo učiteljstva meščanskih šol« zakrivil, da se delajo društvu zapreke za sprejem v UJU kot enakovrednemu društvu z okr. učit. društvu.

Ker gre tu za načelno vprašanje, ki ima vpliv na razvoj in bodočnost naše organizacije, se hočem še enkrat dotakniti tega vprašanja.

Od objave imenovanega članka in do seje širšega sosveta UJU sem pričakoval dan na dan, kdaj se bo oglasilo društvo učiteljstva meščanskih šol in bo zavrglo moje naziranje ter navedlo razloge iz katerih naj bi poverjeništvo UJU izjemoma vsprejelo društvo učit. meščanskih šol kot okrajno društvo — kar je proti sedanjim pravilom UJU. To se pa ni zgodilo in celo na seji širšega sosveta je obstojala glavna argumentacija v tem, da je imenovani članek vzrok pomislekom proti vsprejemu, in trditve, da odbijamo s tem gotov del učiteljstva in hočemo razkol v učiteljskih vrstah.

Tendencioznosti mi menda proti mojemu članku ne more očitati niti tov. D. H., ako še enkrat prečita imenovani članek, ker sem se postavil dovolj na objektivno in stvarno stališče, na strogo načelno stališče in sem v članku navedel razloge, ki govorijo za in proti takemu reorganiziranju UJU. Sprejem društva kot istovetnega z okrajnimi učiteljskimi društvi pa zahteva dalekosežne konsekvence.

Ozrmo se na posledice, če sledimo na to pot in »zatisnemo eno oko«, proti obstoječim pravilom. Ob ustanovitvi svojega društva so izstopili iz okrajnih učiteljskih društev učitelji in učiteljice meščanskih šol. Enako njim se lahko organizirajo učiteljice žen. ročnih del, otroške vrtarice, vadniški učitelji, učiteljstvo soc. skrbstvenih šol i. t. d. Od učiteljstva svoje kategorije bodo zahtevali, da je organizirano v svojem društvu: od poverjenišva UJU pa, da smatra to društvo enako kot okrajno učit. društvo. Posledica tega bo, da bodo otroške vrtarice, učiteljice žen. roč. del, vadm. učit., učit. soc. skrb. šol i. t. d. izstopili iz

okrajnih učiteljskih društev. Enako njim lahko tudi žen. učit. društvo zahteva, da se ga sprejme kot okrajno učit. društvo v UJU. V tem slučaju se organizujejo tudi učiteljice potom svojega društva v UJU in izstopijo iz okrajnih učit. društev. V okrajnih učiteljskih društvih bi ostali torej le še moški ljudskošolski učitelji!

O posledicah, ki se tičejo harmoničnega delovanja vseh kategorij učiteljstva, o volitvah v okrajne šolske svete in o drugem kar izvira kot posledica takega koraka, niti ne govorim.

Imeli bi polno nemočnih društev, ki bi se sestajala le poredkoma društveno življenje in organizacno delovanje bi padlo v letargijo med učiteljstvom. In vendar bi bile razlike, ki bi ločile društvo drugo od drugega le maloštevilne in malenkostne, v organizaciji bi pa zavladal nedemokratski duh kast: »Jaz sem to, ti si to!« Gotovo je torej, da ima navedeni korak proti pravilom dalekosežne posledice in pomeni razpad okrajnih učiteljskih društev, z vsemi temu pridruženimi posledicami.

Ne rečem, da je tudi taka organizacija mogoča, in bi UJU kljub temu obstajalo; tudi se mi zdi specifično zastopstvo posameznih kategorij v centralnih odborih organizacije skoro potrebno in potreška sedanjih pravil, vendar so pomisleki proti celotnemu takemu reorganiziranju tehtni in uvaževanja vredni.

Da sem v svojem članku stal strogo na stališču pravil, sem imel torej svoje tehtne razloge, ker bi vsako odpuščanje in »zatisnjenje očesa« imelo dalekosežne posledice, ker ne moremo biti tako nekonsekventni, da bi ta privilegij priznali samo učiteljstvu meščanskih šol, odrekli ga pa drugim kategorijam.

Opozorim pa tudi na to: kako pride ravno slovenski del učiteljstva do tega, da bo prvi podiral to, kar je bilo postavljeno po njega inicijativi ter prvi kršil pravila?!

Je pa še tretji razlog, ki govori za to, da se držimo pravil! Ako vsprejemamo v UJU poleg okrajnih učit. društev tudi drugačna učit. društva, potem moramo biti tudi toliko konsekventni, da sprejmemo tudi politiško strankarska učiteljska društva, t. j. Slomškovo zvezo. Popolnoma z enako pravico! Prepričan

sem, da si bo prei ali slej pri nas ustanovilo tudi socialistično učiteljstvo svoje društvo, da potom njega širi socialistične nazore med učiteljstvom in organizuje socialistično učiteljstvo. Že danes pa povdariam, da smatram vsprejem takega društva v UJU za škodljivo organizaciji in bi tudi sam nastopil proti sprejemu tega društva, četudi bi bil sam pripadnik takega društva. Kar loči v nebištvenih in pravzaprav malenkostnih razlikah in v nestanovskih zadevah naše stanovske vrste, naj se svobodno razvija izven skupne organizacije, nikakor pa ne, da se malenkostne in nebištvene različnosti ter nestanovske različnosti goji v skupni organizaciji in potom nie! Oporekal bi pa temu, če bi se oviralo ustanovitve in svobodni razvoj takih društev izven UJU, kakor tudi temu, če bi ta društva zabranjevala svojim članom potom okr. učiteljskih društev vstop v UJU.

Vsi navedeni razlogi dajo pa tudi povod pomislekom proti tozadevnemu sklepu širšega sosveta, ker bi vsaka izprememba pravil v takem smislu imela posledice na organizacni razvoj in delovanje. Povdariam pa sem potrebo oficijelnih zastopnikov posameznih kategorij učiteljstva v vodstvu organizacije zato vidim rešitev tega vprašanja v tem, da bi bili predsedniki ožjih strokovnih društev (društva učit. mešč. šol, žen. učit. društva, otroških vrtaric itd.) tudi člani ožjega in s tem širšega sosveta, ako so člani teh društev hkrati člani okrajnih učiteljskih društev. S tem bi dobilo učit. mešč. šol, učit. žen. roč. del, otroške vrtarice itd. svoje direktne zastopnike v organizaciji, ožji odbor bi se pomnožil za toliko članov in bi se pravila v tem smislu izpremenila. Izključeno pa je, da bi se tako zastopstvo dalo tudi učiteljskim društvom političnega značaja, ker bi bilo to na škodo organizaciji.

Taka rešitev bi se dala izvesti s posvetovalnim glasom že potom poslovnika poverjenišva UJU, dokler bi ji definitivnosti ne dala pravila. Z njo tudi ne bi bil rušen temelj okrajnih učiteljskih društev.

Kdor se postavi na objektivno stališče, mora priznati, da je bil prvi članek v tem vprašanju daleč odstranjen od takega tendencioznega namena. »Učiteljski

ski Tovarish« je zastopal samo načelno stališče, ki krepi, ne pa slabi organizacijo. Iv. D.

FRANJO LOVŠIN:

Kako postavimo zgodovinski pouk na konkretni temelj.

Kakor pri vsakem učenem predmetu velja tudi pri zgodovini pravilo: »Podajaj jasno, postopaj od znanega k neznanemu, od lažjega k težjemu, od domačega k tujemu.« kajti to je pedagoški aksiom.

Predno razmotrivam o temelju zgodovinskega pouka, mi bodi dovoljeno pripomniti, da se naj zgodovina podava otrokom tako, kakor so se vršili dogodki v času, torej od najstarejših dogodkov k sedanjim.

Nesmiselno je podajanje zgodovine vse vprek, ne glede na vrstitev dogodkov v času. Po mojem mnenju podajaj učitelj zgodovino sintetičnim potom. Zraven opozarjaj učenca vedno na vzrok in na posledico, zakaj je dogodek nastal in iz tega izvadi potem nauk za življenje. N. pr. Avari napadejo Korotan. Korotanski Slovenci so preslabil, da bi se uspešno branili njih napadov, zato Borut prosil sovražne Bavarce, da mu pomagajo. Tasilo pomaga Borutu in posreči se jima, da premagata Avare. Tasilo ostane v Korotanu. Nauk: »Ne zaupaj tujcu!« Svato-plukovi sinovi ne drže očetove oporoke. Nauk: »V neslogi razpadajo države.« Hrvatie izvolijo svojim kraljem madžarskega Kolomana. Nauk: »Nepremišljeno dejanje vodi v sužnost.«

Tem potom zidajmo torej zgodovinsko stavbo naše Jugoslavije v otroški duši, ker je faktično tako nastajala in nastala naša država.

Da ostane zgodovina učencem jasna in stalna še v poznejših letih, je treba najti zgodovini konkretne opore, ki naj služijo kot temelji pri zgodovinskem pouku. Ta temelji iščimo v domačem, če je le mogoče v svojem šolskem okolišču.

Kot temelji zgodovinskemu pouku so: Gradišča, Kučeri, gomile in grobovi predzgodovinskih in rimskih prebivalcev v naših krajih, nadalje stare razvaline, še obstoječi gradovi, trdnjavski zidovi, ljudske tradicije v pripovedkah in prav-

LISTEK

Mila Lavrenčičeva.

Kratko sijale so zvezde prilazne, v sanjah prijemih Te zibal je up...

Ste jo poznali?

»Mila, čigava si« — »Tvoja.« »Čigava?«

»Lavrenčičeva.«

To je bilo pred par meseci, ko smo sedeli pri g. Kosiču in obhajali pol leta njunega zakona.

Pa ste slišali drugače kdaj pogovore teh dveh idealnih bitij, zaljubljenih drug v drugega na smrt, poročenih komaj nekaj mesecev? Smrt ju je sedaj razdružila.

O, če bi vedeli, kako trpek občutek nam je zadržal grlo, ko smo zvedeli, da je ni več! Kdo naj tudi verjame takim besedam, ko smo vendar govorili ž njo še pred par dnevi, ko nam je bil še vedno v mislih njen zvonki smeh zadnjega pogovora!

A ko sva Ti prinesla s soprogom v lutranji pozdrav svežih rož, katere si tako vroče ljubila, nisi jih več pogledala in se jim zadrženo nasmejala. Pač je izra-

žal obraz še lahen usmev, toda razodeval je le sled prestopnega trpljenja.

V nedeljo 22. maja Te je vrgla pljučnica na posteljo, v četrtek 26. maja je že zamrl na ustnicah zadnji pozdrav ljubemu soprogu. Tvoje srce, oni vrč ljubezni, poln idealov, ljubezni do mladine in do rodne zemlje — solnčne Goriške, ta burno utripajoči nebojalec ni mogel prenesti burje, ki je završala preko njega, ni bil kos navalu, ki je butnil vanj.

In tako smo morali nastopiti tisto težko pot proti Pobrežju. Ni nas bilo kdove koliko, toda kdor Te je poznal osebno, je hitel, da Ti pokloni še zadnjikrat cvetja. Nežna mladina Ti je natrosila v grob rož, da boš snivala na njih zlate sanje, v katerih in za katere si živela.

Prorokovali so rojenice zlato srečo tibihega rodbinskega življenja, a okrutna smrt je prečrtala vse upe in nade ter znamenovala začetek tudi že za konec.

S trnjevo krono je sedaj ovenčana Goriška, a Ti si jo ljubila tako neizmerno, saj si preživela tam zlato mladost. Z gnilivo ravnodušnostjo si se spominjala trpljenja svojih prvih let službe v hriboviti Istri — zate je bilo to nekaj čisto logično razumljivega.

Prav je dejal tov. Drago Cibič, ko se je poslovil ob odprtem grobu, da Te imamo lahko v vzgled. Zakaj nisi se strašila dela tam ob sinjem Jadranu in ko Te je pregnala vojna furija v zeleni Štajer ter Te je pozneje klicalo delo za osvobodjenje naše Koroške, si bila med prvimi pionirji, ki so orali ledino. S težkim srcem si zapustila Korotan, s težkim srcem se je pa poslavljala od Tebe tudi ono dobro ljudstvo, kateremu si bila res prava učiteljica — in marsikomu bo zdrknila po licu grenka solza, ko izve, da Te ne bo nikdar več nazaj.

Sledila si v Maribor svojemu soprogu, istotako sinu solnčne Goriške, oba pa sta bila združena v tako harmonično celoto, v kateri si človek ne more predstavljati disonance. Vajno zakonsko življenje je bil mogočen, ubran akord srebrnih strun, zvonec v svet in oznanjujoč tisto pesem idealov, ki nikdar ne izzveni.

Samo iz tega razumevanja je vstala ona sila, ki je dala soprogu energijo, zbirati okoli sebe in neumorno voditi sokojski naraščaj. Zaveda se Sokolstvo Tvoje inspiracije, zato se Ti je poklonil naraščaj v globoki hvaležnosti in z zavestjo, da bo spomin nate ostal tudi med njim.

V blaženstvu si plavala, ko se Ti je bližalo uresničenje tistih lepih dekliških sanj, ki si jih gojila z ljubeznijo in upanjem — a kot da je tresčilo v ono svetlo sobo se je zgodilo, samo za hip je zasijalo solnce in poslalo zlate žarke, potem pa se je razprostrla črna tema po sobi kot velika večja in zagrnula v svojo temno kovrno Tebe in otroka.

Pa da si morala iti ravno Ti, ki nisi poznala nobene hinavščine, Ti, katere mehka, poetična duša ni mogla skriviti niti kril naimanjšemu metulju in je zahtevala, da se ohrani življenje vsem živim bitjem, da se veselje narave, da uživajo svobodo. Da, ono zlato svobodo brez zahrbtnih misli, katero si sama tako pogrešala.

Pustila si v največji tugi in bolesi svojega tako ljubljenežga Ivana, kako Te bo mogla pozabiti Tvoja draga mamica, kako Te bomo pogrešali mi, ki smo preživeli s Teboj vesele in žalostne ure! Težko nam bo hoditi po cesti med visokimi topoli, ko se bodo listi dotikali večerne zarje, šepetali si svoje pesmi in povpraševali po Tebi, pa jim bomo morali odgovorjati, da spiš pri robinjah na ograjenem vrtu.

ljicah. V viniški okolici je kar troje Gradišče: Gradišče na hribu Šlemine, Gradišče pri Sinjem vrhu in Gradišče pri Bosiljevu. Mogoče je bilo gradišče tudi na Kolečaju. Na vseh teh hribih se sledovi bivših gradišč še prav dobro vidijo. Orog njih se vidijo številni kupi kamenja, razoranega in porušenega zidovja brez uporabe apna, nebrojne debele, prav zelo karakteristične črepinje razbitih posod in zelo izvanredno črna humus zemlja. V bližini Gradišča na Šleminah in onega v Bosiljevu so se odkrili grobovi tedanjih prebivalcev iz latenske dobe. Grobišče Gradišča pri Sinjem Vrhju je še nepoznano in neodkrito.

Gradišča so v oni dobi služila dotičnim prebivalcem kot trdnjave, to je dobro zavarovane in ne lahko pristopne kraje, iz katerih so se branili proti sovražnim napadom.

Karakteristika teh treh Gradišč v viniški okolici je ta, da imajo ti trije hribi obliko odrezanega stošca.

Ime Kučer nam znači hrib, na katerem so morale nekda stati kočje ali kuče. Če stopimo na vrh hriba Kučer-a ali Kuč-a, zapazimo na njem humus zemljo in če nekoliko brskamo okoli, najdemo črepinje z isto karakteristiko kot na Gradiščih, le razmetanega zidnega kamenja navadno ne. Iz tega sklepamo, da ni bil to utrjen kraj, ampak da je bilo tu gori navadno selo, služilo tedanjim prebivalcem v mirnem času za bivanje v lesenih kočah. Žal, da niso naši mnogobrojni Kučeri natančno preiskani. Najznamenitejši Kučer je oni pri Podzemlju, v čigar bližini so odkrili gomile iz halstatske dobe. Predmete iz teh gomil vidi lahko vsak v deželni muzeji v Ljubljani. Kučerov je zelo mnogo. Pri Vinici so kar trije. Nad Podkancem, pri Vučakovcih in pri Perudini. Med Razvajami in Sinjem Vrhju je eden pri Adlešičih sta dva in skoro na šolskega okoliša v Beli Krajini, ki ne bi imel kakega Kučera. Zelo bogata je dragatiska okolica raznih predzgodovinskih krajev in Podzemeli.

Razen teh zgodovinskih krajev, ki jih je posebno veliko še pri Semiču, Crnomlju in Metliki, so še drugi zgodovinski kraji iz rimske dobe. Komu ni znan Judovski tempel pri Rožancu? To je rimski žrtvenik, vklesan v živo skalo na čast bogu Mitru.

Tudi Straž, Stražnih dolov in Stražnih vrhov imamo mnogo. To so navadno hribi, na katerih so v turških časih gorili kresovi, kot znak bližajočih se turških krdel.

Ker ni moj prvotni namen, da podam tu vse zgodovinsko važne kraje, naj te navedene vrste zadostujejo, da uvidi učitelstvo, da imamo tega gradiva v izobilju. Te podatke sem dal zato bolj natančno, da se zamore učitelstvo lažje orienrirati pri iskanju zgodovinskih krajev.

Tudi v ljudski tradiciji še žive spomini na te kraje. Navedem samo dva primera. Ko sem vprašal nekega Vrhovca, če mu je kaj znanega o njihovem Gradišču, mi je povedal sledeče: »Naši stari so nam pravili, da so tu zgoraj prebivali nekakovi Grki, silni, močni in veliki ljudje. Moj oče mi je pravil, da je Grkinja, ko je prala v Kulpi plenice, stala z eno nogo na Judovski skali na hrvaški strani, z drugo nogo pa na naši strani na Vranji skali.

Pravil mi je tudi, da so Grki stanovali na Kolečaju.

»Nekega dne je vrgel Grk s Kolečaja bat v Butoraj. Butorajčan ga je vrgel nazaj, a le do vnožja Kolečaja. Bat pa je

bil tako težek, da se je zaril 5 sežnjev globoko v zemljo, ko je pal na tla.«

Iz vsega tega je razvidno, da imamo povsod že v ljudstvu samem nek tradicionalni zgodovinski temelj, ki naj ga uporabimo za temelj zgodovinskemu pouku že takoj v začetku.

Pelimo otroke že takoj v začetku zgodovinskega pouka in tudi pozneje na lice mesta, to je na Gradišče, na Kučer, na Stražo ali na kak drug zgodovinski kraj. Na tem kraju jih prestavimo v ono, že davno minulo dobo, da zadobe učenci poim o davnosti. Povejmo jim na lice mesta živo in jasno, o delu, o znanosti, o obleki, o bojevanju, o šegah in navadah, o verstvu in sploh o vsem življenju in njih kulturi, tu v davni dobi živčih narodov. Na ta domači, vsakemu učencu znani kraj pritrđimo zgodovinski pouk v otroški spomin, da bode lažje z zanimanjem sledil, kako so se nadaljini zgodovinski dogodki doigravali in sledili v času vse do sedanjih dni.

Da se vzbudi s takim pohodom v otroški duši silna radovednost in živo zanimanje, o tem sem se prepričal sam, pa vem, da bodo opazili tovariši isto pri svojih učencih.

Narišimo otrokom na šolsko tablo obiskani kraj, ponovimo še enkrat zgodovinski pouk na trden in stalen temelj, ki bo ostal otroku v spominu do starosti.

S tem, da smo vzbudili v učencu radovednost in zanimanje, smo pridobili v učencu tudi delavca, raziskovalca starin.

Reci učencem, naj iščejo na paši ali v gozdu zgodovinskih krajev, pa se uveriš kmalu, kako je marljiva mladina pri tem iskanju. Prinašala bo vsakojakih črepin, kar nič ne de, pripovedovala različna imena krajev in mnogokrat dobi učitelj iz nanosnega blaga tudi kako zрно vredno za zgodovino.

Tako je učitelj dobil mnogobrojno četo marljivih, za zgodovino se zanimajočih delavcev, in kar je glavno, dosegel je zanimanje za zgodovino, ki naj je vsakemu posameznemu državljanu učiteljica za življenje.

Ti zgodovinski kraji naj služijo vsakemu učitelju kot naravna učila pri zgodovini ter naj jih uporablja takrat, kadar podava zgodovino o onih časih, ko so bili ti kraji še obljuideni. N. pr.: V pričetku zgodovine naj se obiščejo Gradišča in Kučeri, ob času rimske zgodovine obišči z učenci rimske razvaline in ko govoriš o turških navalih, pelji otroke na Stražo. Tako si pritrđil vso zgodovino, zlasti če imaš dotične kraje narisane, na stalen temelj domačega, bližnjega, vsakomur znane okoliša.

Konečno podam tu tri nasvete, ki se mi zde uvaževanja vredni:

1. Okrajna učiteljska društva naj vzamejo te moje podatke blagohotno v pretres.

2. Na učiteljskih naj se seznanijo učiteljski vsaj nekoliko z arheologijo.

3. Pokojni tovariš Šetina je poznal zelo dobro zgodovinske kraje okrog Crnomlja in odkril mnogo grobov. Nekaj teh predmetov je v muzeju. Žal, da je odnesel tovariš vse to znanje s seboj v preani grob. Povedal ni o teh krajih nikomur, to je bila njegova tajna, a tudi pisnega izročila ni zapustil. Vsled tega svetujem, da ostane znanje posameznika v tem pogledu naslednikom, sledeče:

Vsaka šola imej inventarčen zgodovinski zanjsek, kamor naj učitelstvo dotične šole vpišuje vse one podatke o zgodovini domačega kraja, ki jih je slišalo, čitalo ali pa samo izsledilo, da imajo na-

sledniki vpogled v zgodovino domačega okoliša.

Upam, da to delo ne bo nikomur v breme, ampak v razvedrilo in v izobražbo vsemu učitelstvu, kot kulturnemu delavcu pa v ponos.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za brežiški in sevnški okraj ima svoje zborovanje v soboto, dne 18. junija t. l. ob pol 11. uri v šoli na Vidnu.

Na dnevnem redu je med drugim predavanje tov. Jamška.

Zborovanje naj se udeležijo vsi člani in članice. — Odbor.

+ Kamniško učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek dne 19. maja 1921 ob 10. uri dopoldne v šolskem poslopju v Kamniku. Zelo dobra udeležba — zbranih je bilo 56 članov in članic — priča, da se vsak posameznik zaveda svojih stanovskih dolžnosti. Zborovanja so se udeležili tudi: dvornj svetnik in poverjenik za uk in bogocastje gospod dr. Skaberne, kamniški župan gospod dr. Karba in gospod nadzornik Matko Kante.

Predsednik tov. Tomo Petrovec otvoril zborovanje in pozdravi navzoče z naslednjimi besedami: Cenjeni tovariši in tovarišice, bodite mi srčno pozdravljeni! Današnja obilna udeležba priča zavest skupnega dela. Prav poseben pozdrav velja g. dvornemu svetniku dr. Skabernetu, ki se je odzval mojemu povabilu in posetil naše zborovanje. Specijelno pozdravljam novo izvoljenega župana mesta Kamnik g. dr. Karba, katerega poznamo vsi kot velikega prijatelja učitelstva in g. nadzornika Matko Kanteta, ki je vedno naš prijatelj in svetovalec. Pozdravljam nadalje vse na novo vstopivše člane in jim zagotovem, da jim bidejo naša srca naproti. Odkar smo zadnjikrat zborovali, je umrla našemu tovarišu Janku Tomanu njegova vzorna in blaga soproga, izrazim mu v imenu vseh svoje najgloblje sožalje. Omenim naj tudi, da smo dobili katastro učiteljskega kamniškega okraja. Zahvaljujem se g. nadzorniku Kantetu, ki ga je sam spisal in ga nam poslal. Izmed nenavzočih članov se je opravičil samo en tovariš, Zeloč, da rodi današnje zborovanje obilen sad, dam besedo g. dvornemu svetniku dr. Skabernetu, da nam poda smernice za prosvetno delo učitelja.

Nato predava g. dvornj svetnik dr. Skaberne zbranemu učitelstvu o prosvetnem delu učitelja v šoli, o delu v tesni zvezi s šolo in o delu izven šole. Čuli smo mnogo lepih besedi, dobrih nasvetov in želeli je le, da najdejo vse te lepe besede in dobri nasveti odmev v srcu vsakega posameznika in da pade seme na rodovitna tla.

Po končanem predavanju g. dvornega svetnika se tovariš predsednik zahvali g. predavatelju, iskreno pritrjevanje in odobravanje kaže, da so besede g. predavatelja segle vsakemu v srce.

Nato se prebere zapisnik zadnjega zborovanja in odobri. Blagajniško poročilo odpade, ker od zadnjega zborovanja ni nikakih izprememb. Tovariš predsednik omeni, da se je pri seji širšega sosveta v Ljubljani sklenilo, da naj vsak član društva naznami svoj odhod iz okraja društvenemu predsedniku ali blagajniku, da ne nastanejo difference. Naslednja točka je referat tovariša Ivana Stenovca o naredbi ministrstva prosvete kraljevine Srbije, Hrvatov in Slovencev z dne 19. I. 1920. Vsešina predavanja je bila: Učitelj vzgojitelj ne zadosti svoji dolžnosti že z golim poukom v šoli, temveč takrat, če združi šolsko delo z marljivim delom izven šole. K temu načinu učiteljevega delovanja je treba 1. lastne volje in sposobnosti, 2. pripomočkov, ki omogočajo, pospešujejo in izpolnjujejo način izvrševanja te ministrske naredbe saj v šoli. Podavatelj je označil način pridobivanja in nabave telovadnega orodja za šolsko telovadbo ter preureditev šolskih dvorišč v letna telovadišča. Glavni vir cele naprave tiči po njegovem mnenju v veselju, ki ga je vzbudil in

vzgojil učitelj otrokom do tega predmeta. To otroško veselje je treba spremeniti v otroško prošnjo do staršev, da šoli za otroško telovadbo podare, česar jih otroci prosijo. S tem se po njegovem mnenju pride najlažje in najceneje do nabave telovadnega orodja za šolsko telovadbo, krajni šolski svet pa se razbremeni vseh tozadevnih stroškov.

Po končanem referatu otvori tovariš predsednik debato z ozirom na predavanje tovariša Stenovca. Ker se nihče ne oglasi k besedi, je smatrali, da zborovalci soglašajo z referatom. Na dalje poudarja tovariš predsednik, da je bil to I. del referata in prosil tovariša Stenovca, da nam na prihodnjem zborovanju, pod II. del ter se mu obenem zahvali za podano zanimivo in lepo predavanje.

Pri slučajnostih se oglasi k besedi tovariš Konjar ter prosil g. nadzornika, naj pri sejah okr. šolskega sveta izposluje, da bi ne bile šolske stavbe v nekaterih krajih v tako slabem stanju in tako zanemarjene.

G. nadzornik omeni, da je odsek za sestavo podrobnega učnega načrta za zemljepis in zgodovino živahno deloval in želi, da bi na prihodnjem učiteljskem zborovanju prišel na dnevni red ta podrobni učni načrt.

Glede naročnine na »Naš list« predlaga tovariš Šmajdek, naj se pošlje UJU poverjeništvu Ljubljana predlog, da izposluje pri upravnistvu »Našega lista« v Beogradu, da pošlje upravništvo šolskim vodstvom na ogled I. številko tega lista in naj priloži obenem tudi položnice. Nadalje predlaga tov. Šmajdek, naj napravi kamniško učiteljsko društvo statistiko, na katere časopise, revije in knjige je učitelstvo naročeno.

Ker ni nobenega predloga več, se zahvali tovariš predsednik zborovalcem in zaključil lepo uspelo zborovanje.

+ Učiteljsko društvo za laški okraj je zborovalo v nedeljo, dne 22. maja t. l. v Laškem. Zborovanje je bilo otvorjeno krog 10. ure z pesmico društvenega zbora. Tov. predsednik je pozdravil v zbranih besedah vse navzoče, posebno še številne člane bratskega celjskega uč. društva, ki je napravilo na ta dan svoj majniški izlet med nas, ter s tem počastilo in dvignilo pomen zborovanja. Kakor je vesel hvaležen otrok poseta svoje matere in jo sprejema z največjo prisrčnostjo ter udano ljubeznijo, enako smo čutili tudi mi, ko smo videli v svoji sredi družbo, iz katerega smo vzklili. Ponosni smo na to, ker vemo, da je celj. uč. društvo vedno prednjačilo drugim po svojem notranjem in inicitivno vnanjem delu. Enako iskreno dobrodošlico je izrekel tov. predsednik tudi članom celj. odseka društva mešanskih učiteljev, prisotnemu šol. nadzorniku g. Černeju in drugim milim gostom od blizu in daleč. Veselo pozdravljen je bil tudi g. profesor dr. Pivko, ki se je rade volje odzval naši prošnji ter prevzel glavno točko sporeda — »predavanje o zavoženem poglavju naše slovnice« — in to v zadnjem trenutku, ker je tov. E. Adamci odpovedal svoje nadaljevanje predavanja vsled odpotovanja. Ko so se rešila nekatera interna vprašanja društva, je predavatelj g. prof. Pivko v poljudni, umiljivi besedi izčrpljivo dokazal svojo trditve »zavoženega poglavja«. Svoja izvajanja je podkrepil z bogato zbirko primerov in vzgledov, pri čemur so mu tudi odstavki mojega zapisnika služili kot dobrodošel in bogat corpus delicti. Hvala Vam, gospod profesor! Gotovo se bomo poboljšali, — če Vaše predavanje ni bilo zadnje med nami o označenem predmetu. Po obedu smo prisostvovali koncertu ubranih akordov požrtvovalnega in neumorno delavnega laškega orkestra. — Prisrčna hvala Vam za Vaš trud! Vsem dragim tovarišem in tovarišicam pa veselo snidenje v juliju.

+ Majniški zlet, ki so ga priredila učiteljska društva za okraje »Slovenska Bistrica, Konjice in Šmarje-Rogatec«, pred letošnjimi Binkštromi prazniki, ostane v res prijetnem spominu vsem udeležencem.

Nestanovitno vreme začetkom maja nam je sicer obetalo slabo udeležbo — vendar pa je bil

Le spavaj mirno tam med dišečim cvetjem, saj je maj, ko povsod kipi življenje in vre! Ne boš shišala vrvenja in šumenja okoli sebe, a ko se bo poklonila topla in hvaležna misel Tvojim manom, jo boš čutila in podeli naj Ti mir, oni veliki mir vesoljnega etra, ki prinese tudi nam uteho!

Janko Pirč.

Viljem Burmester.

(K njegovem koncertu v »Unionu« 1. junija 1921.)

Skoro pol stoletja se oglašajo njegove gosli po vseh koncertnih dvorinah kontinenta. Ko sem ga slišal pred desetimi leti, sem imel utis, da je prevzel dedščino svojega slavnega učitelja Joachima, katerega sem poznal žal le iz popisov. Njegova igra je sedaj bolj uterjena in Viljem nima več onega ognja v sebi, kakor ga je imel Willy, vendar pa priča vsaka poteza, da vodi lok polnokrven umetnik, S ponosom sme gledati, ako ne v prihodnost, vsaj v preteklost: »Auch ich war ein Jüngling mit lockigem Haar!«

Mnogo svoje duše je daroval človeštvu in marsikateri goslač bi bil srečen, ako bi imel ono, kar so Burmestru pustila

leta. Danes je sicer navada zavreči vse preteklo in mnogi, ki so celo življenje samo dajali, so morali doživeti, da jih sedanjost bagatelizira in da devlje v nič vse njihovo delovanje. Kakor da bi posekali trto, ko smo se napili njenega soka brez ozira na zeleneče mladike, ki so pognale iz njenega stebila. Tako je zgnil z obzorja brez najmanjše zahvale naš najboljši zborovodja in ustvaritelj slov. umetnega petja, tako so zginitli drugi, za njimi pa pridejo oni, ki tvorijo sedanost. Memento mori! Mislim pa, da bo plug, ki je zoral toliko ledin in ki ni zarjavel v vlažni zemlji, ohranil svoj sijaj tudi takrat, ko pade nanj strupena rosa...

Toda vrnimo se zopet k Burmestru, predaleč sem se že oddaljil od predmeta. Njegova specialiteta je oživljanje klasičnih skladb preteklega dobe, katere opremi z virtuosnimi pasažami in umetnimi potezami loka. Takemu postopanju bi se dalo večkrat oporekati, vendar je s tem mnogo starih draguljev ohranil sedanosti. Za ljubljanski koncert sicer ni zbral najbolj posrečenih, zato pa najbolj efektne, katerim je bilo poznati namen ugajati občinstvu. Očita koncesija publika je bila njegova serenada, ki s svojimi jodlerji absolutno ne spada med program. Paga-

nini pa je itak že obligaten na sličnih koncertih.

Kot glavni točki vzporeda sta blesteli Beethovnova Sonata (Es-dur) in Mendelssohnov Koncert (E-mol). Beethovna je težko pogoditi. Vsak umetnik odkrije nekaj njegovih krasot, a vseh ni menda še nobeden. Občutek imam, da bi se morale izvajati njegove komorne skladbe v salonu, v ožjem krogu poslušalcev. Vsekakor veje iz njih nekaj, kar pravi: »Saj me niste še doumeli.« Burmestрова interpretacija ni prišla popolnoma do veljave, vsaj prvi del ne. Klavir je bil preglasen in je nekatere teme naravnost karikiral. Mogoče je bilo krivo, da ni bil pianist znan z instrumentom oziroma z akustiko polne dvorane. Pri drugih točkah se je poboljšal in je spremljal bolj diskretno. Vendar bi bila tudi tu mogoča še lepša spremljava. Najbolj posrečen je bil Mendelssohnov koncert, katerega je zaigral umetnik s polno dušo in z ognjem, ki je užgal, tretji del pa z bravuro, ki je morala tudi nemuziku imponirati.

Nekaj ne bo mogel Burmestru nihče zavreči, namreč njegove blesteče tehnike žesne roke. Kantilena, modulacija glasu in menjava loka je dovršena. Zdi se, da

izrazi slehrni milimeter žime, iz katere sprede zvoneč glas, ki se kakor srebrna nit vije po dvorani. Da obvlada pri tem tudi vse druge umetne poteze, mi ni treba posebej poudarjati. Naj opozorim le na njegovo crescendoiranje hitrosti skakljajočih arpeggirov (v Allegru Mendelssohnovega koncerta) in na njegov staccato (vseh vrst), ki mu ni tako kmalu para. Druga njegova dobra stran pa je ta, da skuša vedno podajati dela najboljših mojstrov (večinoma nemških, v tem oziru je širen), katerih se navadno drugi virtuozji ne lotijo, ker se rajši prikupujejo masi z vratolomnimi plitvimi skladbami.

Vsled zaslužnega aplavza, mnogobrojnega občinstva, pri manj vrednih skladbah seveda, je moral umetnik dve točki ponoviti in na koncu še nekatere dodatki. Tako se zaključuje koncertna sezija, kateri so prerokovali klaverno konec, s samimi prvovrstnimi večeri, med katere smemo mirno prištevati tudi Burmestrov koncert.

Ado Gg.

* Dodatek nisem slišal. Nek gospod pa mi je povedal, da je igral med drugim tudi Schumannovo »Träumerei«. To bo menda že tretji koncert s to točko za nameček in vendar je še toliko sladkih bonbončkov na razpolago za slične prilike.